

ÇANAKKALE İLİ ECEABAT İLÇESİNİN EKOTURİZM POTANSİYELİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Halil KORKMAZ

Dr. Öğr. Üyesi,
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi,
Turizm Fakültesi, Seyahat
İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği
Bölümü
ORCID: 0000-0002-6795-9289
E-mail: halilkorkmaz@comu.edu.tr

Barış YAVAŞ

Eceabat Kaymakamlığı
ORCID: 0000-0002-7279-4183
E-mail: gezginci_78i@hotmail.com

EVALUATION OF ECOTOURISM POTENTIAL OF ECEABAT DISTRICT IN ÇANAKKALE

ÖZET

Dünyada turizm ile ilgili ortaya çıkan gelişmeler, insanların yaşam biçimini ve beklentilerini etkilemiştir. Günümüzde refah seviyesinin yükselmesi sonucu insanların turizm anlayışlarında yaşanan değişimler, ekoturizm başta olmak üzere sağlık turizmi, kongre turizmi, doğa turizmi ve kültürel turizm gibi birçok turizm çeşidini ortaya çıkarmıştır. Ekoturizm; doğayı korumayı temel alan, kırsal kesimdeki insanların kültürünü ve yaşam biçimlerini öğrenmeyi sağlayan, aynı zamanda yöre insanına ve turizme ekonomik katkılarından dolayı tercih edilen alternatif turizm çeşitlerinin başında gelmektedir.

Eceabat İlçesi, savaş alanları turizminin yanı sıra doğa yürüyüşleri, kuş gözlemciliği, doğa fotoğrafçılığı, tarım ve çiftlik turizmi, botanik turizmi, bisiklet turizmi, sualtı dalış turizmi gibi çeşitli olanaklara ve doğal korunan alanları ile önemli bir potansiyele sahiptir. Yerel yöneticiler, sivil toplum kuruluşları, yerel halk ile üniversitelerden akademik destek sağlanarak, bölgenin ekoturizm açısından cazibe merkezi olabilmesi için kamu ve özel sektörün desteği ile projeler yapılarak, faaliyete geçirilebilir. Reklam ve tanıtım faaliyetleri ile önce ulusal devamında ise uluslararası düzeyde bir ekoturizm merkezi olabilir. Eceabat ve köylerinde ekoturizm tam anlamıyla faaliyete geçtiğinde yüksek oranda istihdam sağlanacak ve göç verilmesinin önüne geçilecektir. Bölgenin ekoturizm için her türlü fiziki, maddi ve diğer imkanların uygun olduğu yapılan çalışmada görülmüş olup, paydaşların katılımı ile sonuca ulaşılabileceği değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Ekoturizm, Eceabat, Kırsal Kalkınma, Ekoturizm Değerlendirmesi.*

ABSTRACT

The developments related to tourism in the world have affected people's lifestyle and expectations. Today, as a result of the increase in welfare level, changes in people's understanding of tourism have revealed many types of tourism especially ecotourism, such as health tourism, congress tourism, nature tourism and cultural tourism.

Ecotourism; based on nature protection, provides learning of the culture of rural people and in the meantime it is one of the preferred alternative tourism types of which its economic contributions to the local people and tourism.

Eceabat District, as well as wartime tourism, nature walks, bird watching, nature photography, agricultural and farm tourism, botany tourism, bicycle tourism, underwater diving tourism and has a great potential with its natural protected areas. Providing academic support from local administrators, non-governmental organizations, local people and universities, projects can be started with the support of public and private sector to make the region a center of attraction for ecotourism. It can be an ecotourism center with its advertising and promotional activities, firstly nationally and then internationally.

When ecotourism is fully operational in Eceabat and its villages, high rates of employment and migration will be prevented. It is studied that all kinds of physical, financial and other opportunities are suitable for ecotourism of the region and it is evaluated that the results will be reached with the participation of stakeholders.

Keywords: *Ecotourism, Eceabat, Rural Development, Ecotourism Assessment*

GİRİŞ

Dünyada, turizmin gelişmesiyle birlikte, turizm faaliyetlerinin doğal kaynaklar ve yerel halk üzerindeki olumsuz etkilerinin hissedilmesi, yerel halkın refahını sağlayarak doğal kaynakların uzun yıllar kullanılmasına imkan veren yeni turizm türleri üzerinde durulmasına neden olmuştur. Bu doğrultuda ekoturizm, kitle turizmine alternatif bir turizm çeşidi olarak değerlendirilmektedir (Erdoğan, 2003:12).

Genelde kırsal alanlarda yapılan turizmde esas amaç, bir köyde, bir çiftlikte, bir dağ evinde konaklayıp, kırsal kültürle tanışarak tatil yapmak olduğundan, ekoturizmle amaç ve etkinlikler bakımından bazı farklılıklar bulunmaktadır. Ekoturizmde amaç; doğayla doğrudan ilişki kurarak gözlem yapmak, bilgi edinmek ve yorumlamaktır. Kırsal turizm ise, köy turizmi, çiftlik turizmi, yeşil turizm ve tarımsal turizmi içeren, kırsal alanlarda ve kırsal yerleşmelerde konaklamaya gerçekleşen bir turizm türüdür (Soykan, 2003: 2-6). Bu yönüyle Ekoturizm, kitle turizmine alternatiftir ve sürdürülebilir turizmle doğrudan bağlantılı bir uygulamadır. Bu nedenle çevresel, ekonomik ve sosyal sürdürülebilirliğin sağlanması açısından önemlidir.

Kırsal bölgelerde turizmin faaliyetlerinin gelişmesiyle altyapı problemleri ortadan kalkacak, problemlerin çözümü için projelerle birlikte kaynak desteği sağlanacak; sonuçta bölgenin turizmle gelişmesiyle birlikte, yaşam kalitesi üst düzeye çıkacaktır. Kırsal alanda köy evlerinin konaklamaya açılması ve ev pansiyonculuğuna dönüştürülmesiyle birlikte bölgeye gelecek olan turistlerle yerel halk arasında kültürel etkileşimler yaşanacak hem bölge hem de yaşayanlar için kültürel seviye üst düzeylere çıkacaktır (Çeken vd, 2007: 11-12).

Ekoturizm ile ilgili yapılan çalışmaların genellikle Türkiye’de Doğu Karadeniz Bölgesinde yoğunlaştığı görülmektedir. Doğu Karadeniz Bölgesi, doğal güzellikleri, iklimsel koşulları, tarihi mekanları ve daha pek çok özelliğiyle ekoturizm için iyi bir potansiyel teşkil etmektedir. Özellikle Trabzon ilinde Uzungöl havzası ve Altındere vadisi ile Rize’de Fırtına vadisi ekoturizm için önemli ve gözde yerlerdir (Odabaşı, 2013). “1990 yılında Turizm Bakanlığı tarafından başlatılan “Yayla Turizmi Projesi” kapsamında Türkiye genelinde 26, Doğu Karadeniz Bölgesinde ise 20 yayla “Turizm Merkezi” ilan edilmiştir” (Odabaşı, 2013) Yayla turizminin geliştirilmesi amacıyla, ekoturizm çeşitlerinin büyük çoğunluğu bu bölgede uygulanabilmektedir.

Tarihi ve kültürel değerleri ile ekoturizm için önemli kaynaklar oluşturan Çanakkale'nin Troya, Assos, Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alanı gibi kültürel miraslarının yanında, ekoturizm potansiyeli incelendiğinde ve değerlendirildiğinde, çoğunlukla Kaz Dağları Milli Parkında yoğunlaştığı, dağ-doğa yürüyüşleri, okçuluk ve atıcılık, avcılık, ata ve bisiklete binme, kamping, jeep-safari turları ve bitki toplama-inceleme gibi birçok etkinliğin bölgedeki turizm tesislerinin kılavuzluğunda yapıldığı görülmektedir (Emekli, 2008). Çanakkale'de ekoturizm ile ilgili çalışmaların kişisel çabalarla yapılıyor olduğu görülmektedir. Eceabat ilçesi özelinde incelendiğinde aynı durum söz konusudur.

Eceabat ilçe sınırları içerisinde 28/06/2014 tarih ve 29044 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6546 sayılı “Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanun” ile Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı kurulmuştur. Çanakkale Boğazı'nın Avrupa yakası boyunca uzanan Gelibolu Yarımadası'nın yaklaşık 33.500 hektarlık bir bölümünü kapsayan Tarihî Alan sınırları dahilinde; Eceabat ilçe merkezi, Alçıtepe, Behramlı, Bigalı, Büyükanafarta, Kilitbahir, Kocadere, Küçükkanafarta, Seddülbahir Köylerinin yerleşim alanları ile birlikte Yalova, Kumköy, Beşyol ve Yolağzı köylerinin yerleşim alanı dışındaki gayri meskûn alanlarının bir bölümü yer almaktadır (catab.ktb.gov.tr, 2019). Bununla birlikte Tarihi Alan dışında kalan köylerin çoğunlukla turizmden yeterli katkıyı elde edemedikleri görülmektedir. Bu açıdan ekoturizmi, hem bölgenin kalkınması hem de tarihi bir alan olması açısından düşünüldüğünde, Tarihi Alanın daha etkin kullanılması ve turizmin yaygınlaşması için faydalı olacağı söylenebilir. Bölgede yapılacak olan ekoturizm faaliyetleri Çanakkale turizmine de katkı sağlayacaktır. Bu açıdan bu çalışma, hem bölgeye özel girişimcilere yol göstermesi, hem de Tarihi Alanda farklı turizm çeşitlerinin olması bakımından önemlidir. Bu çalışmanın amacı Eceabat'ın ekoturizm potansiyelinin değerlendirilmesidir.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Ekoturizm

Ekoturizm; doğaya zarar vermeyen ve doğa değerlerini ön planda tutan ekolojik turizm kavramının diğer bir adıdır (Erdoğan, 2003: 12). Kaliteli ve nitelikli bir turizm anlayışını hedefleyen ekoturizm, turizm faaliyetlerinin daha iyi koşullar içerisinde topluma sunulmasını amaçlar. Ekonomik gelişme ve çevrenin korunması, bu turizm anlayışında birarada gerçekleştirilmekte olup, ekoturizm projeleri, uygulanacakları yerlerde bölge

halkının aktif olarak yer almasını öngörmektedir. Aynı zamanda ekonomik açıdan uygulama sahasındaki nüfus potansiyeline katkı sağlamaktadır.

Ekoturizm, doğayı korumayı merkezine alan bir turizm anlayışıdır. Uluslararası Doğayı Koruma Birliği'nin (IUCN) tanımına göre ekoturizm; "Yerel halkın aktif sosyo-ekonomik katılımı sonucunda, onlara fayda sağlayan, düşük seviyede olumsuz ziyaretçi etkisine sahip olan, kültürel zenginlikleri korumayı geliştiren, doğanın değerini anlamak ve zevk almak için nispeten bozulmamış doğal alanlara yapılan çevre açısından duyarlı seyahat ve ziyaret" olarak tanımlanmaktadır (Kurdoğlu, 2001: 4).

Uluslararası Ekoturizm Topluluğu (TIES) tanımına göre ekoturizm; "çevreyi koruyan, yerel halkın refahını sağlayan, yorum ve eğitimi içeren doğal alanlara sorumlu seyahat" olarak tanımlanmaktadır (ecotourism.org, 2019). Genellikle küçük gruplar halinde yapılır. Konaklama ve yeme içme türü hizmetler çoğunlukla yerel düzeydeki küçük ve orta ölçekli firmalar tarafından verilir. Ekonomik yararlar üreten ve ekosistemi korurken, doğal ve kültürel tarihi anlamayı amaçlayan seyahattir (Boo, 1993: 17).

Mayıs 2002'de Kanada'nın Quebec kentinde, 133 ülkeden 1100 delegenin katılımlarıyla yapılan "Dünya Ekoturizm Zirvesi"nde, üzerinde anlaşma sağlanan ortak ekoturizm tanımında, "yeryüzünün doğal kaynaklarının sürdürülebilirliğini güvence altına alan, bunun yanısıra yerel halkların ekonomik kalkınmasına destek olurken, sosyal ve kültürel bütünlüklerini koruyup gözetilen bir yaklaşım ya da tavır" ifadelerine yer verilmiştir (ekoturizmdernegi.org, 2019).

Ekoturizmin iki önemli kriteri olan doğal çevrenin ve yerel kültürlerin sürdürülebilirliği prensipleri, projenin uygulama sahasındaki yerel nüfusun bundan ekonomik olarak gelir elde etmesi ve yöredeki farklı kültürel ve ahlaki değerlerin bozulmamasını ilke edinmektedir. Bu söz edilen hususlara dikkat edilmesi için tur operatörlerine büyük görevler düşmektedir (ekoturizmdernegi.org, 2019).

Ekoturizm, kitle turizminin neden olduğu olumsuz etkenleri daha aza indirmek amacıyla, bu turizm çeşidine alternatif olarak tasarlanmıştır. Ekoturizmin gelişimine etki eden faktörler 1980'li yıllardan itibaren yoğunlaşmıştır. Bu artış ekoturizme olan talebi de fazlaştırmıştır (Erdoğan ve Erdoğan, 2005: 5; Drumm ve Moore, 2005: 15). İlk olarak 1983 yılında Meksikalı çevre uzmanı Hector Ceballos-Lascurain tarafından kullanılan ekoturizm kavramı şu şekilde tanımlanmaktadır: "Çevre üzerinde mümkün olduğunca az etki bırakarak peyzajı, yaban yaşamı, kır olgusunu inceleme, gözleme ve yaşama gibi

özel amaçlar ile bozulmamış doğal alanlara yapılan gezileri içeren bir turizm şeklidir" (Polat, 2006: 10; Kiper, 2013: 774).

Ekoturizmin gelişimi konusunda 1992 yılı önemli bir tarihtir. Bu tarihte Brezilya'nın Rio de Janeiro kentinde Birleşmiş Milletlerin öncülüğünde 108'i devlet başkanlığı düzeyinde olmak üzere 172 ülkenin katılımıyla Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı düzenlenmiştir (Polat, 2006: 22). Bu konferansta yoksulluk, kaynakların aşırı tüketimi ve bunların çevre üzerindeki olumsuz etkileri üzerinde durularak, bu olumsuzlukların giderilmesi noktasında kalkınma ilkeleri tespit edilmiştir (Birleşmiş Milletler, 1997).

Bu konferanstan sonra; özellikle 1990'lardan bu yana ekoturizm konusunda uluslararası, ulusal ve bölgesel düzeyde kurumsallaşmalar artmış, toplantılar düzenlenmiş, kararlar alınmış, ilkeler belirlenip, planlar, programlar ve düzenlemeler yapılmıştır.

Haziran 1998'de Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi, Birleşmiş Milletler Genel Toplantısında 2002 yılını Uluslararası Ekoturizm yılı olarak ilan etmeyi önermiş ve Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) ve Birleşmiş Milletler Çevre Programı tarafından 2002 yılı "Uluslararası Ekoturizm Yılı" olarak ilan edilmiştir (Wood, 2002: 9).

2001 yılının sonları ve 2002 yılının başlarında UNWTO ve UNEP çatısı altında dünya çapında çeşitli bölgelerde 3000 delegenin katıldığı ve 300'ün üzerinde bildirinin sunulduğu 18 hazırlık konferansının çıktıkları Dünya Ekoturizm Zirvesi'nde üzerinde durulacak konuları oluşturmuştur. Dünya Ekoturizm Zirvesi, Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) ve Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) öncülüğünde 19-22 Mayıs 2002 tarihleri arasında Kanada'nın Quebec şehrinde gerçekleşmiştir. Zirve, ekoturizmin gelecekteki gelişimi ve yönetimi için birbirleri arasında bilgi alışverişi sağlamak ve bir takım ilkeler kararlaştırmak amacıyla hükümetlerin, uluslararası kuruluşların, STK'ların, turizm işletmelerinin, yerel toplulukların ve akademik kurumların temsilcilerinden oluşan 132 ülkeden 1169 delegeyi bir araya getirmiştir. Dünya Ekoturizm Zirvesi'nin en önemli çıktısı olan Quebec Deklarasyonu yayınlanmış, ekoturizmin sürdürülebilir kalkınmadaki etkisi ortaya konulup, ekoturizm ile ilgili ilkeler belirlenmiş ve ekoturizm ilgililerine bir takım önerilerde bulunulmuştur (World Ecotourism Summit, 2002).

Bu ilkelere ek olarak, bütün endüstrilerde yürütülen faaliyetlerin çevresel zararlarının ortadan kaldırılması gerekliliğini ortaya koyan sürdürülebilir kalkınma anlayışının bir hareket planı oluşturularak hayata geçirilmesini ifade eden "Gündem 21", Rio Konferansı'nda görüşülen 5 rapordan biridir (Polat, 2006: 22).

Türkiye'de ekoturizm kavramı resmi olarak ilk defa Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (2001–2005) yer almaktadır (Polat, 2006: 39). Ekoturizm kavramı doğrudan ve dolaylı ifadelerle Ormancılık, Turizm ve Tanıtma başlıkları kapsamında dile getirilmiştir. Ekoturizme detaylı atıflarda bulunulan Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında ortaya konulan ilkeler şu şekildedir (Devlet Planlama Teşkilatı, 2000: 140-168):

- Ormanların işletilmesine ilişkin bazı kriterler belirlenmiştir. Buna göre ekosistem anlayışı kapsamında, katılımcılık, toplumsal gelişim, devamlılık, çevrenin korunması, ekoturizm, verimlilik, projeye katılanlar arasında irtibatın sağlanması, projenin hedeflediği amaçların uygulama sahasınca taşınılabiliirliği gibi faktörler dikkate alınarak doğal çevre korunup geliştirilecektir.
- Doğal afetlere karşı önlem olarak ekoturizmin geliştirilmesi amacıyla, Tabiat Koruma Alanları, Milli Parklar ve benzeri projeler artırıılacaktır. Bununla biyolojik çeşitlilik, su kaynaklarının, yaban hayatının, kültürel ve estetik değerlerin korunması amaçlanmaktadır.Ormanlar üzerinde yapılacak inceleme ve araştırma faaliyetlerine yardımcı olmak hedeflenmektedir.
- Orman alanı dahilinde işletmeler tarafından kurulacak bina, tesis ve yollarda kaliteli bir inşa anlayışı prensip edinilecektir. Bu faaliyetlerdeki standartların geliştirilmesi için düzenlemeler yapılacaktır.
- Turizm faaliyetleri, turistlerin talepleri dikkate alınarak yıl geneline yayılacaktır. Turizm faaliyetleri konusunda geri kalmış yerlerin gelişimine özen gösterilecektir.
- Yoğun turistik faaliyetlerin bulunduğu yerlerin yerel yöneticileri ile halkın turizm faaliyetlerine dahil edilmesi konusunda iş birliği yapılarak, küçük ölçekli işletmelerin gelişmesine öncelik verilecektir.

Türkiye'de 2023 hedefleri bünyesinde, ülkenin doğal, kültürel, tarihi ve coğrafi değerlerini koruyarak faydalanma politikası kapsamında alternatif turizm çeşitlerinin geliştirilerek, bu sektörden sağlanacak gelir düzeyinin artırılması hedeflenmiştir. Kitle turizminin olumsuzluklarından bahsedilirken kıyı turizminin yanı sıra sağlık ve termal turizm, kış ve dağ turizmi, yayla turizmi, kırsal turizm, kongre ve fuar turizmi ve ekoturizm gibi alternatif branşlara atıfta bulunulmuştur. Buna göre tasarlanan planlar ile ekoturizmin uygulanacağı kent ve bölgeler belirlenmiş, bölgelerin doğal ve kültürel değerleri dikkate

alınarak kamu, yerel yönetimler, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları ile yerel halkın katılımının sağlanması amaçlanmıştır.

Ayrıca Eylem Planı'nda "Turizmin Çeşitlendirilmesi" başlığı altında yayla turizmi ve ekoturizm ele alınmış ve şu hususlar kararlaştırılmıştır:

- El sanatları eğitimi verilmesi ve desteklenmesi,
- Müze evlerinin açılması,
- Anadolu köy kültürünü korumak ve geliştirmek, yörede pansiyonculuğu geliştirmek amacıyla kültür köyleri oluşturulması,
- Yörenin özelliklerinin araştırılması için bilim ve doğa müzeleri kurulması,

Bu hususlarda yöre insanının eğitimine önem verilerek bu eğitimden sorumlu olan kurumlar tespit edilmiştir (Türkiye Turizm Stratejisi 2023, 2007). 2012'de Türkiye Cumhuriyeti Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından, bölge müdürlüklerine bağlı illerde Doğa Turizmi Master Planı adlı bir plan uygulamaya konmuştur. Türkiye de Ekoturizm çalışmaları bu planla başlatılmıştır. Kırsal sahaların, yaylaların, köy kültürünün turizmle tanışması, bundan gelir elde etmesi ve dolayısı ile Türkiye'de turizmin geliştirilmesinin yanında doğal alanları koruma etkinliğinin artırılması amaçlanmaktadır (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, 2013).

Ekoturizmin Etkileri

Kitlesel turizmin neden olduğu olumsuz etkilerden dolayı ekoturizm; doğal kaynakları korumayı, iyileştirmeyi ve çevresel kaynaklardan beslenmeyi ilke edinmiş bir turizm türüdür (Yılmaz, 2008: 79-80). Bu sayede doğaya zarar veren tarım, kerestecilik ve madencilik gibi faaliyetlere karşı doğal alanlar; doğal park yada koruma alanı ilan edilmiştir. Konaklama tesisleri inşasında, çevreye karşı duyarlılık prensibi ile hareket edilmektedir. Rüzgar ve güneş enerjileri kullanılmakta, doğanın tahrip edilmesi ve çevre kirliliğinin önüne geçilmektedir. Bu faaliyetler ekosistemin ve doğal hayatın zarar görmemesi için kontrollü ve planlı yapılmalıdır (Kuter ve Ünal, 2009: 151, Kiper, 2013: 783).

Hayvanların doğal hayatına zarar verecek, onları rahatsız edecek davranışlardan sakınılmalıdır. Örneğin kuş gözlemciliği sırasında, gözlemcilerin sergilediği olumsuz davranışlardan dolayı kuşlar etkilenip, yöreyi terk edebilirler. Ayrıca yoğunluk ve taşıma kapasitesinin aşılması yüzünden doğal bitki örtüsü zarar görebilir ve çevrede çöp

birikebilir. Aşırı avlanma ve balıkçılık faaliyetleri sonucunda bazı hayvan türleri yok olabilir (Yılmaz, 2008: 81, Boyd ve Butler, 1993: 29).

Yerel girişimciler tarafından sağlanan gıda maddeleri, araç kiralama ve taksicilik hizmetleri, rehberlik, rekreasyon hizmetleri ve el sanatı, hediyelik eşyalar da bölgeye önemli ekonomik katkı sağlamaktadır. Ayrıca turistlerin satın alabileceği ürünlerin hammaddesinin bölgeden elde edilebilmesi ve yiyeceklerin yöresel ürünlerden elde edilmesi gelirlerin dışarıya sızmasını azaltır ve gelirin bölgede kalması sağlanır (Türker ve Çetinkaya, 2009: 8).

Ekoturizm ile toplumun kırsal kesiminde yaşayan gelir düzeyi düşük kısmının ekonomik gücünün artırılması amaçlanmaktadır. Bu amacın gerçekleştirilmesi hedeflenirken dikkat edilmesi gereken bir husus vardır. Proje bölgesinde, yöredeki zengin ailelerin projeye katılım paydalarıyla yoksul ailelerin dahil edilmesi arasındaki denge dikkatli kurulmalıdır. Bu yapılmadığı takdirde yerel halk arasında gelir düzeyi hususunda dengesizlik meydana gelerek amaçtan sapılacaktır. Bunun için grupları destekleyici programlar oluşturulmalıdır. Projede yerel firmalar yerine yabancı, uluslararası bölge dışı firmalara yer verilmemelidir. Böylece ekoturizmin amacından sapmasının, hedeflerin tersine bir durumun gerçekleşmesinin önüne geçilir. Öğrenmek ve keşfetmek isteyen ekoturistlerin talep ettikleri, otantik ve yöreye özgü mal ve hizmetlerdir. Fakat ekoturizmin yaygın uygulamalarının sonucunda hizmet ekonomisinin egemenliği hakim kılınmakta ve böylece yöresel üretimler azalmakta ve sadece hizmet sürecine dayanan üretimler gerçekleşmektedir. Bunun sonucunda ise üretim çeşitliliği azalmakta ve üretimde kısır döngüler ortaya çıkmaktadır. Bu olumsuzluğun engellenebilmesi için yerel değerlerin belirlenip, ekoturizmle bütünleşmesinin sağlanması gerekmektedir (TODEG, 2010: 23).

Doğru uygulanan ekoturizm faaliyetleri ve eğitici programlar sayesinde ekoturistler uygulama sahasında yer alan yöresel öğeleri ve yemek kültürünü tüm zenginlikleriyle tanıma fırsatına sahip olacaklardır. Böylece uygulama sahasındaki kültürel değerleri tanıtmada istikrarlı bir hal alacaktır (Boyd ve Butler, 1993: 29-30).

Projenin doğru uygulanmaması ise yukarıdaki hususların tam tersine olumsuz sonuçlar doğuracaktır. Tarihsel yerel kültürel pratiklerin yerini, endüstriyel kültürün karşısındakini “para torbası” olarak niteleyen bir “satış kültürü” almaktadır.

Yöredeki tarihsel mimariye ve doğaya uygun yapılanmalar başlangıçta korunmaktadır. Fakat ziyaretçilerin artışı ile birlikte ekoturizmden daha fazla gelir sağlanmakta ve

konaklama, dinlenme tesisleri ile alt yapı ihtiyaçlarının sonucunda ekoturizm destinasyonları daha fazla kentsel nitelik kazanmakta böylece tarihsel kültürel yapı ve doğa tahribi başlayabilmektedir (TODEG, 2010: 24).

Ekoturizm ile ilgili tanımlamalara bakıldığında, projenin uygulanacağı bölgenin halkına fayda sağlaması noktasında fikir birliği olduğu görülmektedir (İnan ve ark, 2010). Ekoturizmin uygulandığı bölgede iki yönlü bir fayda sağlanması amaçlanır. Gelen turistlerin barınma ve iâşe ihtiyacı yöre tarafından karşılanırken, yöre insanı da farklı kültürlerle tanışma imkanı bulur. Bu sayede ekonomik ve kültürel yönlerde çift taraflı gelişim sağlanır (Geray, 1999).

Özellikle Kırsal alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde; Isparta ili Keçiborlu ilçesine bağlı bulunan Kuyucak Köyünde, ev ve gül bahçelerinin etrafında görsellik oluşturması için hobi olarak başlayan lavanta üretimi, zaman içerisinde ticari bir boyut kazanmıştır. Günümüzde lavanta üretimi, gül üretimini gerisinde bırakarak köy için hem doğal güzellik hem de önemli bir geçim kaynağı olmuştur. (ispartakulturturizm.gov.tr, 2018). ‘Lavanta Kokulu Köy’ projesiyle yapılan tanıtım çalışmalarının sonucunda Kuyucak Köy’üne 2015 yılında 5 bin kişi (keciborlu.gov.tr, 2017), 2016 yılında 20 bin kişi, yapılan alt yapı çalışmaları ve geliştirilen ev pansiyonculuğu sayesinde 2017 yılında 140 bin turist, 2018 yılında ise 190 bin turist geldiği tespit edilmiştir (gelecekturizmde.com, 2017). Sanayileşmesi az olan bölgelerde turizm, tarım ve hayvancılıkla birlikte yapılırsa, hem bölge halkına ikinci iş imkanı sağlar hem de yüksek yatırım maliyeti gerektirmez.

Kırsal turizm gelişimi için projenin uygulama sahasının ve barındırdığı tarihi, doğal ve kültürel değerlerin çok iyi tanıtılması gerekir. Deniz, kum, güneş üçlüsü olarak nitelendirilen klasik turizm algısı artık değişmiş, tarihi, coğrafi ve kültürel öğeler turistlerin daha çok ilgisini çekmeye başlamıştır. Eskiden kısıtlı bir zümrenin oluşturduğu turist profili, toplumun geneline hitap eder hale gelmiştir (Çeken vd, 2007).

Kırsal turizm açısından Türkiye sahip olduğu değerler nedeniyle pek çok ülkeden daha zengindir. Ne yazık ki kırsal turizmin bilinçsiz yapılıyor olması bu avantajların fırsata dönüşmesine engel olmaktadır. Bu konudaki en önemli problem tarihi ve doğal güzelliklerin yeterince korunmaması nedeniyle tahrip olması ve halkın bu değerlere karşı bilinçsizce hareket etmesidir (Kiper ve Yılmaz, 2008).

Ekoturizmin gelişmesi için yapılması gereken çalışmaların başında bir politika ortaya konması ve bu politikadan asla ödün vermeden hareket edilmesidir. Sadece ekoturizmin

öneminin anlatılması bunun için yeterli değildir. Yerel ekonomiye katkısının yanında ulusal ekonomiye katkısı da belirlenmelidir. Bu anlamda kırsal turizm ulusal ekonomi açısından önemli bir yere sahiptir. Türkiye coğrafi ve mevsimsel özellikleri, yerel kültür ve tarihi dokusuyla kırsal turizmin her mevsim yapılabilmesine olanak sağlamaktadır. Bu yönüyle kırsal turizm kıyı turizminin de tamamlayıcısı rolünü üstlenmiştir (Soykan, 2003).

Kırsal turizmde konaklama bir köy evinin pansiyon olarak kullanılabilmesinin yanında, çiftlik evinde de konaklama yapılabilmektedir. Çiftlik turizminde, turistler yalnızca çiftlikte vakit geçirirler. Konaklama, yemek vb. ihtiyaçlarının tamamı burada karşılanır. Ancak çevredeki diğer kırsal turizm türleri yapılan yerleri de ziyaret etmek olanaklıdır (Soykan, 2003). Bu da o yörede yaşayan halkın ekonomik gelir elde etmesine dolayısıyla yaşam standartlarının artmasına ve yöre kalkınmasına neden olmaktadır. Kırsal turizmin yerelde mümkün kıldığı sosyo kültürel gelişmeler yerel halkta bilinçleme sağlayarak özgüvenlerinin artmasını, kendi kimlik ve kültürlerini, gelenek göreneklerini koruyarak kalkınmaları ayrı bir gurur sağlamaktadır. Yerelin doğal çevresi ve fiziki yapısının bozulmadan korunması da kırsal turizm açısından önem taşımaktadır. Tüm bunlar kırsal kalkınmanın önemli etkenlerindedir (Cengiz ve Akkuş, 2012).

Ekoturizm Kapsamındaki Faaliyet Türleri

Ekoturizm türleri kullanılan araç ve gereçler, ziyaret edilen destinasyonun doğal formu, yapılan etkinliklerin özelliğine göre çeşitlilik gösterir. Ekoturizm türleri kısaca şu şekilde incelenebilir (Erdoğan, 2003):

Kuş Gözlemciliği (Ornitoloji): Kuş gözlemciliği, kuşları doğal yaşam alanlarında izleyerek yaşamları ile ilgili bilgi sahibi olmak amacıyla yapılan bir ekoturizm faaliyetidir. Kent yaşamından sıkılan ve doğayla ilişkisi kesilen insanlara, kuşların barındığı korunmuş alanlarda belli kurallar altında gözlem yapma olanağı sunar.

Yayla Turizmi: Özellikle yaz aylarında iklimsel değişiklik yaşamak isteyen ve yaylalardaki kültürel, yerel şenlikleri izlemeyi ve izlettirmeyi kapsayan ekoturizm faaliyetidir. Türkiye’de özellikle Karadeniz ve Akdeniz Bölgesinde yaygın olarak yapılmaktadır. Yayla turizminde dikkat edilmesi gereken en önemli konu doğal ortamın korunması ve sosyo-kültürel yapıya gösterilen saygıdır.

Yaban Hayatı Gözlemciliği: Yabani hayvanların yaşam biçimleri hakkında bilgi sahibi olmak için, onları rahatsız etmeden doğal yaşam alanları içerisinde izlemektir. Son yıllarda ilgi çekmeye başlamıştır.

Foto Safari: İnsanların genellikle el değmemiş doğal alanlarda gezerken gördükleri güzellikleri fotoğraflamasına dayalı yapılan bir ekoturizm faaliyetidir. Genel ilgi alanı vahşi yaşamdır.

Atlı Doğa Yürüyüşü: Temel binicilik eğitimleri aldıktan sonra, at çiftlikleri kurulu olan merkezlerde bir gözetimci eşliğinde yapılan atlı yürüyüşlerdir. Türkiye’de son yıllarda gelişmeye başlamıştır.

Doğa Fotoğrafçılığı: Kentlerde yaşayan fotoğraf meraklısı insanların, kentlerdeki artık bulamadıkları doğal güzellikleri fotoğraflaması olarak gerçekleşen bir etkinliktir.

Dağcılık ve Tırmanma: Dağ turizmi özellikle serüven, heyecan ve değişiklik arayan insanlara yönelik bir etkinlik türüdür. Uygun tırmanma alanlarında gerekli önlemler alınarak yükseklerle tırmanma, kızak ve kayakla kayma bu etkinlikler içinde yer alır.

Yamaç Paraşütü: Doğa ve hava koşullarına bağlı olarak, önceden belirlenmiş yerlerde ve bir eğitmen eşliğinde motorlu ya da motorsuz paraşütle gerçekleştirilen bir etkinlik türüdür. Türkiye’de en çok bilinen yamaç paraşütü merkezi Fethiye Babadağ’daki merkezdir. Yerli ve yabancı turistlerin en çok ilgisini çeken faaliyetlerden biridir.

Trekking (Doğa Yürüyüşü): Trekking, doğa sporlarının hafif olanlarından birisidir. Önceden belirlenmiş güzergahlarda patika yollar kullanılarak, grup halinde ve rehber önderliğinde gerçekleştirilen uzun yürüyüşlerdir.

Mağara Turizmi: Turizme açılmış mağaralara, sportif ve tanıma amaçlı yapılan bir etkinliktir. Buralara yapılan geziler özel araç gereçlerle gerçekleştirilir..

Tarım ve Çiftlik Turizmi (Agro Turizm): Bu etkinlik tarımsal çiftliklerde ya da ekoturizm amaçlı oluşturulmuş tatil çiftliklerinde, gelen ziyaretçilerin yöre halkı ile beraber ekim, dikim ve hasat işlemlerine katıldıkları bir ekoturizm türüdür.

Kamp Karavan Turizmi: Dünyada artan otel fiyatlarına bir seçenek olarak ortaya çıkmıştır. Bir yere çok fazla bağlı kalmadan kamp alanlarında ya da uygun görülen yerlerde çadırda, karavanda kalarak konaklamayı sağlayan bir etkinliktir. Çevreye duyarlı olmak, kamp yapılan yerleri kirletmemek en önemli unsurlarından biridir. Yöre halkı rahatsız edilmeden konaklama yapılmalıdır.

Botanik Turizmi: Orman Bakanlığının belirlediği alanlarda yer alan, yöreye özgü bitki türlerini tanımak amaçlı düzenlenen gezilerdir. Biyolojik çeşitliliği bir hayli fazla olan Türkiye botanik turizmi için en uygun ülkelerden biridir.

Av Turizmi: Belirlenmiş ve izin alınmış bölgelerde, uygun olan avlaklarda yaşayan av hayvanlarının avlanmasına yönelik yapılan bir etkinlik türüdür.

Akarsu Turizmi: Akışı hızlı akarsu üzerinde kanoyla ve şişme lastik botlarla kürek çekerek gerçekleştirilen bir etkinliktir. Rafting en ilgi duyulan akarsu turizmi çeşitlerinden biridir.

Su Altı Dalış Turizmi: Genellikle rekreasyonel ve sportif dalış meraklısı insanlar için keşfedilmeyi bekleyen Türkiye sularında bulunan önemli batıklara ve su altı mağaralarına dalma biçiminde gerçekleşen bir etkinliktir.

Balon Turizmi: Hava ve coğrafi koşulların uygun olduğu alanlarda birkaç kişi taşıyan sıcak gazla doldurulan ve bir kişinin yönettiği balonlarla yapılan gezilerdir. Türkiye’de Kapadokya bölgesinde yapılan bir ekoturizm türüdür.

Bisiklet Turizmi: Daha önceden güzergahları belirlenmiş ve alt yapısı hazırlanmış bisiklet turları yapmaya uygun alanlarda bisikletle yapılan gezilerdir.

Yön Bulma (Orientiring): Bireysel ve takım olarak genelde ormanlık alanlarda olmak üzere her türlü arazide bireysel ve takım olarak genelde ormanlık alanlarda olmak üzere her türlü arazide yapılabilen, katılımcıların kontrol noktalarını harita ve pusula yardımı ile en kısa zamanda bulmaya çalıştığı bir doğa sporudur. Hem oryantasyonu (konum saptama), hem navigasyonu (yön bulma) hem de rota bulmayı barındıran ve bunları bir spor çatısı altında birleştirmesi bakımından oryantiring zevkli, keyifli ve eğitici bir faaliyettir.

Sportif Olta Balıkçılığı: Rekreasyonel amaçlı yapılan balıkçılık çoğunlukla, tüketim amacının ikincil bir amaç olduğu düşünülerek, spor amaçlı ve boş zaman geçirme amacıyla, bireysel olarak yürütülen balık tutma faaliyeti olarak ifade edilmektedir Avrupa Komisyonu’na göre rekreasyonel balıkçılık; “ticari balıkçılık amacı gütmeyen her türlü balıkçılık aktivitesi” olarak tanımlanmaktadır. Sportif amaçlı yapılan balıkçılık ticari bir faaliyet değildir, satış amacı gütmeyen ve asıl amacı kişisel kullanım ve eğlencedir.

Eceabat İlçesi

Eceabat, Marmara Bölgesi’nin Trakya kesiminde ve Gelibolu Yarımadası’nın güney ucunda deniz seviyesinden 2 metre yükseklikte kurulmuş olup, Çanakkale şehir merkezinin karşısında yer almaktadır. Yüzölçümü 490 Km²’dir. Birinci Dünya Savaşı’nın seyrinin değiştirildiği 1915 Çanakkale Kara Savaşları Eceabat ilçesinde meydana gelmiştir. Çanakkale Savaşları’nda 253.000 Türk askeri zayıf verilmiştir. Eceabat ilçesi 1923 yılına

kadar merkezi Çanakkale olan Biga Mutasarrıflığına bağlı iken bu tarihten sonra Gelibolu Valiliği'ne bağlanmıştır. 1926 yılında Gelibolu'nun ilçe haline getirilmesi ile her ikisi birden Çanakkale Valiliği'ne bağlanmıştır (Eceabat Kaymakamlığı Brifing Raporu, 2019).

Kuzeyinde Gelibolu ilçesi, batısında Ege Denizi ve Gökçeada, doğusunda Çanakkale Boğazı, güneyinde Ege Denizi ve Bozcaada yer almaktadır. En yüksek tepesi 305 m. ile tarihi Kocaçimen Tepesi'dir. Engebeli arazi silsileleri dikkat çekicidir. Eceabat, Anafartalar ve Ece ovaları başlıca düzlük alanlarıdır.

Eceabat ilçe merkezinde Kemalpaşa ve İsmetpaşa olmak üzere 2 adet mahalle bulunmaktadır. İlçeye bağlı Alçıtepe, Behramlı, Büyükanafarta, Bigalı, Beşyol, Kilitbahir, Küçükkanafarta Kumköy, Kocadere, Seddülbahir, Yalova ve Yolağzı olmak üzere 12 adet köy vardır. Türkiye İstatistik Kurumu 2018 yılı verilerine göre Eceabat ilçe genelinde toplam 8.912 kişi yaşamaktadır. İlçe merkezinde 5.679 kişi bulunurken, köylerdeki nüfus 3.233 kişiden oluşmaktadır.

Tablo 1. Eceabat İlçe Merkezi Ve Köy Nüfus Durumu

	Kadın	Erkek	Toplam
<i>Şehir Merkezi Nüfusu</i>	2.796	2.883	5.679
<i>Köylerin Nüfusu</i>	1.588	1.645	3.233
Genel Toplam	4.384	4.528	8.912

Ayrıca Eceabat sınırları içerisinde Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı bulunmaktadır. Daha önceleri Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı olan alan, 28.06.2014 tarih ve 29044 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6546 sayılı “Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanun” ile kurulmuştur (Eceabat Kaymakamlığı Brifing Raporu, 2019).

Eceabat ilçesinde sağlık hizmetleri Entegre İlçe Devlet Hastanesi, 1 Nolu Acil Sağlık Hizmetleri İstasyonu, Aile Sağlığı Merkezi, Alçıtepe, Kumköy ve Kilitbahir Köylerindeki Sağlık Evlerinde yürütülmektedir.

Hasta bakım hizmeti Aile Hekimliği Merkezi'nde sürdürülmektedir. Acil vakalara ise İlçe Devlet Hastanesi bünyesinde bakılmaktadır. Aynı zamanda Devlet hastanesi bünyesinde 1 dış polikliniği bulunmaktadır. 1 Nolu Acil Sağlık Hizmetleri İstasyonu 112 Komuta Kontrol Merkezi'nin yönlendirmeleri ile hizmet vermektedir. Eceabat Devlet Hastanesi toplum sağlığının korunmasının, geliştirilmesinin ve ilçedeki sağlık hizmetlerinin

organizasyonunun yanı sıra 24 saat acil hizmeti sunmaktadır (Eceabat Kaymakamlığı Brifing Raporu, 2019).

İlgili Araştırmalar

Akın (2006) Kaçkar Dağları Milli Parkı içerisindeki yaylalara yönelik yapılan çalışmada, yayla ve yaylacılık geleneği olmak üzere ekoturizme alt yapı oluşturan tüm doğal ve kültürel kaynakların sürdürülebilir kullanımını güvenceye alacak bir yönetim planının oluşturulmasının sağlanması yönünde çalışmalar yapılmıştır. Yerel halkın geniş katılımını sağlayacak, alanın tüm kaynaklarının değerlendirildiği bir ekoturizm planlamasının yapılarak hayata geçirilmesinin uygun olacağı sonucuna varılmıştır. Akgün (2009) Kazdağı Ulusal Parkı ve yakın çevresinin ekoturizm amaçlı planlanmasına yönelik yapılan araştırmada, katılımcı planlama temel alınarak bir ekoturizm planının oluşturulması amaçlanmıştır. Böylece, alanın kaynak değerlerini korumayı temel amaç kabul ederek kırsal kalkınmayı teşvik edecek bir ekoturizm planının oluşturulması hedeflenmiştir. Böylece, ekoturizmin temel ögesini oluşturulan doğal ve kültürel kaynakların korunması, sürdürülebilir toplumsal gelişim ve ekoturizm planlamasında ve yönetiminde katılımcılık gibi hususlar çerçevesinde Kazdağı Ulusal Parkı için bir ekoturizm modelinin genel hatları ortaya konulmuştur.

Çakır (2011) “İğneada ve Çevresinin Ekoturizm Potansiyelinin Belirlenmesi” amacıyla yaptığı çalışmada ekoturizmin faaliyetleri olarak kuş gözlemciliği, kelebek gözlemciliği, av turizmi, mağara turizmi, ekogastronomi, su sporları turizmi, bisiklet turizmi, kamp turizmi, oryantiring, trekking, sportif olta balıkçılığı, doğa fotoğrafçılığı, yaban hayatı gözleme, botanik turizmi, mantar toplama turizmi gibi bölgede yapılacak olan düzenlemeler devletin daha fazla yatırım yapması ile İğneada ve çevresinde ekoturizm alanlarında gelişmeler sağlanacağı ifade edilmektedir. Bölgede yaşayan yerel halka ekonomik kazanç sağlayacağı gibi aynı zamanda istihdam olanakları, ekonomik refah, doğal kaynaklarının korunmasını ve sürdürülebilmesini sağlayacağı vurgulanmıştır. Yapılan çalışmada ilgili sorunlar ve çözüm önerileri doğrultusunda İğneada ve çevresindeki kırsal alanların kalkınmasında ekoturizmin destekleyici önemli bir unsur olacağı sonucuna varılmıştır.

Saltık (2013) “Çanakkale Kara Menderes Vadisi Araplar Boğazı Kesiminin Ekoturizm Planlamasının Değerlendirilmesi” amacıyla yaptığı çalışmada Araplar Boğazı bölgesinin kuş zenginliğinin, bölgenin tanınırlılığının artırılması, kuş popülasyonlarının sürdürülebilirliğini sağlanması, ornitoloji kuş gözlemciliği gibi ekoturizm türleri için gerekli tesislerin, bakı teraslarının yapılması gerektiği bulunmuştur. Bu çalışmanın sahadaki planlama için bir altyapı sağlayacağı bu nedenle söz konusu planların hazırlanarak uygulanmaya konulması sonucuna varılmıştır.

Gökdemir (2016) Isparta il merkezine bağlı Gölcük Tabiat Parkı ve çevresine yönelik yapılan çalışmada ekoturizm potansiyelinin belirlenmesi ve geliştirilmesi için, buraya gelen ziyaretçi, görevli, bu bölge ile ilgili kamu/yerel yönetim görevlileri ve yakın köylerde yaşayanlarla veya bu bölge yakınında ve yol güzergahında işyeri veya arazi sahipleri ile görüşüp çözüm önerileri sunmak amaçlanmıştır. Gölcük Tabiat Parkının henüz bozulmamış doğal yapısı ile bir ekoturizm merkezi olmaya aday yöremizdir. Yörenin tam olarak ekoturizme açılması ve ekoturistlere yeterli hizmeti verilmesi ile hem yörenin kalkınmasının sağlanması, hem de yöreye ve ülkeye ekonomik anlamda katkı sağlanması düşünülmüştür. Daha da önemlisi bölgenin doğal yapısı yani faunası, florası, jeolojik yapısı korunacağı için bu doğal varlık geleceğe bozulmadan aktarılacaktır sonucuna varılmıştır.

Ersoy (2017) Urla Bademler Köyü’ne yönelik yapılan çalışmada ekoturizmin yerel halk tarafından bilinirlik düzeyini belirlemek ve halkın bu konudaki görüşlerini anlamak amaçlanmıştır. Bu araştırmada yöre halkının bazı özellikleri ile (cinsiyet, yaş, eğitim durumu vb.) ekoturizm potansiyeli arasındaki ilişkiyi ortaya koymak hedeflenmiştir. Yöre halkının ekoturizmin doğayı koruyan ve çevreye saygılı bir turizm çeşidi olduğuna katıldıkları sonucuna varılmıştır.

Bayhan (2018) Kahramanmaraş İli Onikişubat ilçesi batı kesiminin dağlık bölgelerinde yer alan, geliştirilebilir doğa temelli turizm potansiyeline yönelik yapılan çalışmada, bulunan kaynakların tespit edilmesi, belirgin özelliklerinin ortaya çıkarılması ve turist görüşleri baz alınarak, bölgenin ekoturizm açısından önemini ortaya konulmasına değinilmiştir. Bu kaynakları faydaya dönüştürebilmek için doğa turizminin amacına ve ilkelerine uygun olarak, yörenin sahip olduğu sosyal ve kültürel zenginliğin korunması, yapılacak tanıtımlar, festivaller ve sunumlarla çalışma alanının popülaritesinin artırılması hedeflenmiştir. Bununla beraber yörede en çok etkilenecek unsur olan yerel halkın

ekoturizmle bütünleşmesi, bu konuda yeterli eğitimi almalarının ve bu değişime hazır hale getirilmelerinin uygun olacağı sonucuna varılmıştır.

Berik (2018) Bolu İli, Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri (KTKGB) olarak ilan edilmiş bir bölge olup, içerisinde yer alan Dörtdivan, Kıbrıscık ve Seben ilçelerinin ekoturizm açısından sahip oldukları potansiyelin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bölgenin turizm açısından gelişmemiş olmasının önündeki engellerin belirlenmesi, mevcut değerlerin halkın da faydasına olacak şekilde turizme kazandırılması için çalışmalar yapılmıştır. Diğer bölgelerde yapılmış olan planlar incelenerek bölgenin mevcut durumu, değerlendirilebilecek turizm kaynakları ve yörenin kendine has özellikleri de göz önüne alınarak yerel yönetimler, mahalli idareler, STK'lar ve yerel halk temsilcilerin de katılımı ile projelerin oluşturulması hedeflenmiştir. Bolu İli'nin de dahil olduğu Doğu Marmara Kalkınma Ajansı (MARKA)'dan destek alınarak bölgede ekoturizm hareketlerinin canlanmasını sağlayacak yatırımlar desteklenmelidir sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışkan (2018) "Küre Dağları Milli Parkında Kadınların Ekoturizm Faaliyetlerine İlişkin" yaptığı çalışmada, Küre Dağları Milli Parkı (KDMP)'nin tampon bölgesinin Kastamonu bölümünde yaşayan ve milli parkın sağladığı ekoturizm olanaklarından faydalanacak ya da bu olanaklardan etkilenmeden çalışan kadınların sosyo-ekonomik durumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmada kadınların ekoturizme desteklerinin çok az olduğu tespit edilmiştir. Bölgede yaşayan kadınların ekoturizm faaliyetlerinin katkılarına inanmaları durumunda mevcut fırsatları kullanma ve sürdürülebilirliğin sağlanması hususunda etkin olabileceği ifade edilmektedir. İçinde bulunulan çevre, ailenin desteği, yerelde ve ulusalda sağlanan desteklerle ekoturizmin sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel ve gelir getirici faydalarının zamanla bölgede meydana getireceği değişimin fark edileceği sonucuna varılmıştır.

Tatkan (2018) Isparta İli Yenişarbademli ilçesinin ekonomik gelişimine katkı sağlayacağı düşünülen ekoturizmin, bu bölgede uygulanabilirliği ile ilgili çalışma yapılmıştır. Bu araştırmada Yenişarbademli ilçesinin, ormanları, yaylaları, doğal kaynakları, dağ turizmi, kuş gözlemciliği, botanik turizmi, seyir noktaları ile ekoturizm açısından ekoturizme ev sahipliği yapabilecek potansiyele sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Ekoturizm etkinliklerinin bölgede amacına uygun olarak gerçekleştirilebilmesi için öncelikle kaynak envanterinin tespit edilmesi, üst ve alt yapının hazır hale getirilmesi, sonra da yoğun reklam ve tanıtım faaliyetlerine girişilmesi ve bunların gerçekleştirilmesi için de, bütün paydaşların işbirliği içerisinde hareket etmesi önem arz ettiği anlaşılmaktadır.

Yılmaz (2018) Bartın İlinde yapılan ekoturizm konulu çalışmada turizm için kaynak olan doğal ve kültürel değerlerin korunup sürekliliğinin sağlanması ile bölgenin ve yöre halkının kalkınması bakımından ekoturizm potansiyelinin belirlenmesi aynı zamanda ekoturizm planlamasında karar vericiler için kaynak olabilecek verilerin elde edilmesi amaçlanmıştır. Yerel halkın, bölgede turizme karşı olumlu bir bakış açısına ve turizmden ekonomik ve sosyo-kültürel fayda sağlayabileceği inancına sahip olduğu, ayrıca bölgede gerçekleştirilecek turizm faaliyetlerinin çevre ile uyumlu ve koruma-kullanma dengesini de gözeterek şekilde gerçekleşmesi gerektiğini savundukları sonucu ortaya çıkmıştır.

Ekşioğlu (2019) Gümüşhane ili Kürtün İlçesinin ekoturizm amaçlı planlanmasına yönelik yapılan araştırmada, tahrip edilmemiş doğal tarihi ve kültürel değerlere sahip bölgenin ekoturizm potansiyelinin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Araştırma ile önce yerel, sonra bölgesel ve ülke genelinde Kürtün'ü tanıtarak turizm ekonomisine katkıda bulunmasının yanında, yerel halkında ekonomiye katılması sağlanarak yörenin gelişimine katkıda bulunacak ve alternatif kaynaklar oluşturularak sürdürülebilir turizm anlayışı çerçevesinde turizme kazandırılması da hedeflenmiştir. Ekoturizm etkinliklerinin etkin tanıtım faaliyetleriyle duyurulması, uygulanması ve alternatif turizm çeşitlerinin uygulamaya geçirilmesi, Kürtün ilçesinin ekoturizm potansiyelini artırarak yeni destinasyon alanlarının açılmasına, yerel ve ulusal bazda turizm pastasından pay alınarak ülkenin kalkınmasına fayda sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılmış olan tüm bu çalışmalarda özellikle ekoturizmin tanımı, amaçları, ilkeleri kırsal kalkınma ile ilişkileri üzerinde durulmuştur. Ayrıca, ekoturizm faaliyetleri ve sürdürülebilir turizm içindeki yerine de dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmalardan farklı olarak ekoturizmin, her açıdan planlı bir şekilde değerlendirilerek, hem turizm hem de kırsal kalkınma açısından, bölgeye katkılarının yararlı olacağı düşüncesindeyim.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmanın amacı Çanakkale İli Eceabat İlçesi köylerinin ekoturizm potansiyelinin değerlendirilmesidir. Sonuç olarak; bölge için tarım ve hayvancılığın önemli bir geçim kaynağı olduğu görülmektedir. Buna ilave olarak tarihi alan olması sebebiyle bölgede savaş alanlarına yoğun bir şekilde ziyaretler gerçekleştirilmektedir. Ancak bu turizm kaynağından bazı köylerimiz yeterli katkıyı alamamaktadır. Bu nedenle bölge göç vermektedir. Yörenin kalkınmasını sağlamak, göçü engellemek ve turizmden daha fazla gelir elde edebilmek için ekoturizmle ilgili planların ve projelerin yapılarak, yöre

halkının görüşleri dikkate alınarak ivedilikle hayata geçirilmesi gerekmektedir. Ekoturizm potansiyeli bakımından zengin olan bölgede belirlenecek olan turizm faaliyetlerinin, kamu, yöre halkı ve özel sektör ortaklığında desteklenmesi Eceabat İlçesi ve köylerinin hem turizm bakımından hem de ekonomik refah yönünden gelişimine altyapı oluşturacağı sonucuna varılmıştır.

Yapılan araştırma sonucunda elde edilen öneriler ışığında; Eceabat İlçesi köylerinde ev pansiyonculuğu gibi konaklama yerlerinin sayısı artırılabilir. Bu kapsamda doğa yürüyüşleri için yürüyüş parkurları belirlenebilir. Yöredeki Havuzlar mevki ve Kerevizderesi özelinde bulunan doğal şelaleler için çevre düzenlemesi yapılarak, ekoturizme kazandırılabilir. Savaş alanları turizminin dışında bölgede Tuz Gölünde kuş gözlemciliği, Tekketepe ve Kavaktepe’de yayla turizmi, yaban hayatı gözlemciliği için Arıburnu ve Kocaçimentepe bölgesi, doğa fotoğrafçılığı için yörenin birçok kesimi, özellikle Tarihi Alan Başkanlığının “Alçıtepe köyünde Lavanta yetiştiriciliği” projesi kapsamında, deneme amaçlı, tarım arazilerinin etkin kullanılması, kırsal turizmi hareketlendirmek, Tarihi Alan’da turizm çeşitliliğini arttırmak amacıyla Alçıtepe köyünde bulunan kamu arazisine lavanta çiçekleri dikildi. Toplamda dört bin adet dikilen lavanta bitkisi ile Parfüm, kozmetik ve ilaç sanayisinde olduğu kadar bölgede fotoğrafçılık alanında daha etkili bir bölge olması planlanmaktadır. Lavanta üretiminin yaygınlaşması ile tarımsal faaliyetin yanı sıra ekonomik anlamda da bölgeye katkısı olacaktır. Atlı doğa yürüyüşü için Anafartalar ovası, dağcılık için Kocaçimentepe, trekking doğa yürüyüşleri için bölgenin geneli, mağara turizmi için Apex tünelleri, tarım ve çiftlik turizmi için Seddülbahir ve Anafartalar Ovası, botanik turizmi için genel, sualtı dalış turizmi için yarımadaanın dörtbir yanındaki savaş batıkları, bisiklet turizmi için Eceabat –Kabatepe-Anzak koyuna kadar olan saha ile Kilitbahir-Seddülbahir arasındaki alanlar hazır hale getirilebilir.

Ayrıca yöredeki yerel yöneticiler, sivil toplum kuruluşları, kamu yöneticileri ve yerel halk ile irtibat kurularak üniversitelerin turizm fakültelerinden de akademik destek sağlanarak projeler yapılabilir, devlet desteği kapsamında uygulamaya konulabilir. Bunun içinde öncelikle bölgedeki konaklama hizmetlerinin ve gastronomi hizmetlerinin iyi bir duruma getirilmesi, bu hususta bazı standartların belirlenerek bunların yurt içinden ve yurt dışından gelecek turistlere iyi hizmet verebilmesi için gerekli olanakların sağlanması, denetimlerinin ilgili kurumlarca yapılması gerekir.

Tarihi Alan Başkanlığınca uygulanan Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alanı 1/25.000 ölçekli Tarihi Alan planları hükümleri gereğince Kilitbahir köyü Havuzlar mevki ekoturizm alanı olarak belirlenmiş olup, ekoturizm alanları başlığı adı altında bölgenin doğal kültürel zenginliği göz önünde bulundurularak, doğal kaynakların sürdürülebilirliğini güvence altına alarak, aile işletmeciliği pansiyonlar, çiftlik evleri vb. konaklama kullanımları, Agro (çiftlik turizmi), Kamping/Çadırli kamp, Günü birlik-Rekreatif kullanımlar, yeme içme tesisleri, yöresel ürünlerin satış üniteleri, yürüyüş, bisiklet etkinliği gibi planlanan ekoturizm faaliyetleri söz edilen hususlar dikkate alınarak ve geliştirilerek ülke turizmüne kazandırılabilir.

KAYNAKÇA

- Akgün, A. (2009). Kazdağı Ulusal Parkı (Balıkesir) ve Yakın Çevresinde Ekoturizm Modeli Üzerine Araştırmalar, İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Orman Mühendisliği Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul
- Akın, H.M. (2006). Türkiye’de Ekoturizmin Sürdürülebilir Gelişimi; Kaçkar Dağları Milli Parkı Örneği Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hatay
- Bayhan, Ü.B. (2018) Kahramanmaraş Onikişubat Dağlık Bölgesinin Ekoturizm Potansiyeli ve Turist Profilinin Belirlenmesi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş
- Berik, M. (2018) Bolu İlinin Ekoturizm Potansiyelinin Belirlenmesi: Dörtdivan, Kıbrısçık ve Seben İlçeleri Üzerine Bir Araştırma, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara,
- Boo, E. (1993). Ecotourism Planning for Protected Areas, Ecotourism: A Guide for Planners and Managers. *The Ecotourism Society*, North Bennington, Vermony.
- Boyd ve Butler. (1993). Review of The Development of Ecotourism with Respect to Identifying Criteria for Ecotourism for Northern Ontario. Natural Resources Canada Canadian Forest Service. Ontario, ABD.
- Cengiz G., Akkuş Ç., (2012). Kırsal Turizm Kapsamında Yöre Halkının Kalkındırılması: Erzurum Örneği. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 14 (22): 61-74

- Çalışkan, İ.Ö. (2018). Küre Dağları Milli Parkında Kadınların Ekoturizm Faaliyetlerine İlişkin Sosyo-Ekonomik Analizler, Kastamonu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu
- Çakır, G. (2011). İğneada ve Çevresinde Ekoturizm Potansiyelinin Belirlenmesi ve Kırsal Kalkınma Açısından Değerlendirilmesi, Namık Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tekirdağ.
- Çeken, H. Karadağ, L ve Dalgın T. (2007), “Kırsal Kalkınmada Yeni Bir Yaklaşım Kırsal Turizm ve Türkiye’ye Yönelik Teorik Bir Çalışma”, *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 8/1, s.1-14.
- Demir, Cengiz ve Çevirgen, Aydın, *Ekoturizm Yönetimi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2006.
- Devlet Planlama Teşkilatı. (2000). Uzun Vadeli Strateji ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı(2001-2005),Ankara.
- Drumm A., Moore A. (2005). Ecotourism Development: A Manual For Conversation Planners and Managers. Vol. 1. Second Edition. The Nature Conservancy, Arlington, Virginia, ABD.
- Eceabat İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü Verileri. (2019).
- Eceabat Kaymakamlığı 2018 yılı 2.Dönem Brifing Dosyası. (2019).
- Ekşioğlu, A.G. (2019). Kürtün İlçesinin Ekoturizm Potansiyeli, Gümüşhane Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gümüşhane
- Emekli, G.(2008). Dünyada Önemi Artan Ekoturizme Türkiye’den Bir Örnek: Kaz Dağı, *Turizm Haftası Ekoturizm Toplantısı*, İzmir
- Erdoğan, N. (2003). Çevre ve (Eko)Turizm, Erk Yayınları, Ankara.
- Ersoy, B. (2017). Urla Ekoturizm Potansiyelinde Bademler Köyü, Katip Çelebi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir
- Erdoğan N. ve Erdoğan İ. (2005). Ekoturizm Betimlemeleriyle İletilenlerin Doğası. Gazi Üniversitesi İletişim Dergisi, 20 (1): 55-82
- Geray, C. (1999), “Kırsal Kalkınma Yöneltileri, İlçe Yerel Yönetimi ve İlçe Köy Birlikleri”, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, C.8, Sayı: 2, Ankara.

- Gökdemir, A. (2016). Gölcük Tabiat Parkı (Isparta) ve Çevresinin Ekoturizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta
- İnan Ç., İnan H. ve Kubaş A. (2010). Ekoturizmin Kırsal Kalkınmaya Etkisi: Trakya Bölgesi Örneği. Türkiye IX. Tarım Ekonomisi Kongresi, Bildiriler Kitabı, 446-457.
- Kiper. E (2013). Role of Ecotourism in Sustainable Development. Advances in Landscape Architecture, 773-802 <https://www.intechopen.com/books/advances-in-landscape-architecture/role-of-ecotourism-in-sustainable-development>
- Kurdoğlu O. (2001). Koruma Alanları ve Ekoturizmin Karadeniz Bölgesi Açısından İrdelenmesi. *Orman ve Av*, Türkiye Ormancılar Derneği Yayını, 4, 4.
- Kuter N, ve Ünal E. (2009). Sürdürülebilirlik Kapsamında Ekoturizmin Çevresel, Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Etkileri. Kastamonu Üni., Orman Fakültesi Dergisi, 9 (2): 146-156
- Polat A. T. (2006). Karapınar İlçesi ve Yakın Çevresi Peyzaj Özelliklerinin Ekoturizm Kullanımları Yönünden Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya
- Saltık, N. (2013). Çanakkale Kara Menderes Vadisi Araplar Boğazı Kesiminin Ekoturizm Planlaması Açısından Değerlendirilmesi, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale.
- Soykan, F. (2003). Kırsal Turizm ve Türkiye İçin Önemi, *Ege Coğrafya Dergisi*, (12), 1-11.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2007). Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı 2007- 2013. Ankara.
- Tatkan, A. (2018). Isparta Yenişarbademli İlçesinin Ekoturizm Potansiyelinin Swot Analizi Aracılığıyla Belirlenmesi, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Ekoturizm Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir
- TODEG-Türkiye Ormancılar Derneği Ekoturizm Grubu. (2010) Orman Ekosistemlerinde Ekoturizm Çalıştayı ve 10. Yılında TODEG. Dönmez Ofset, Ankara.
- Türker, N ve Çetinkaya, A. (2009). Batı Karadeniz Bölümü Ekoturizm Potansiyeli(1. Basım). Ankara: Sistem Ofset.

Wood E. M. (2002). Ecotourism: Principles, Practices & Policies for Sustainability. United Nation Publication, UNEP, First Edition

World Ecotourism Summit (2002). Québec Declaration on Ecotourism. Québec City, Canada

Yılmaz, B. (2018). Bartın İlinin Ekoturizm Kapsamında Değerlendirilmesi, Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm ve Otel İşletmeciliği Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Düzce

Yılmaz, H. (2008). Turizm Çeşitlendirmesi Kapsamında Ekoturizmin Ürünü Olarak Tatil Çiftlikleri: Türkiye'deki Tatil Çiftliklerine Yönelik Swot Analizi. Doktora Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon

İnternet Kaynakları

Birleşmiş Milletler. (1997). <http://www.un.org/geninfo/bp/enviro.html> Erişim Tarihi: 22.11.2019.

ÇATAB. Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı <https://catab.ktb.gov.tr/TR-159996/faaliyet-raporlari.html>, Erişim Tarihi: 22.11.2019.

Gelecek Turizmde (2017). (Çevrimiçi), <http://www.gelecekturizmde.com/lavanta-kokulu-koy/>, Erişim Tarihi 24.11.2019

Isparta İl ve Turizm Müdürlüğü, (2018).<http://www.ispartakulturturizm.gov.tr/TR,16306/lavanta-kokulu-koy.html>, Erişim Tarihi: 24.11.2019

Keçiborlu Kaymakamlığı (2017). <http://www.keciborlu.gov.tr/lavanta-kokulu-koyumuzde-2017-sezonu-sona-erdi>, Erişim Tarihi: 24.11.2019

Odabaşı, M. E. (2013), Türkiye'de Ekoturizm, mehmeterdalodabas, <https://mehmeterdalodabas.wordpress.com>, Erişim Tarihi: 22.11.2019

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, <https://www.tarimorman.gov.tr/Sayfalar/Arama.aspx?k=do%C4%9Fa%20master%20planlar%C4%B1>, Erişim Tarihi: 22.11.2019

www.ekoturizmdernegi.org, Erişim Tarihi: 22.11.2019.

www.ecotourism.org, Erişim Tarihi: 22.11.2019.